

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2
Karar Tarihi:7/1/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : İstanbul-Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : Resmi Gazetenin 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayısında yayımlanan "Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı" hakkındaki 1803 sayılı kanun'un 2. maddesinin (A) ve 1. maddesinin de (A) bendlerinin biçim yönünden Anayasaya aykırı olduğuna ilişkin iddiayı ciddi bulan Mahkeme, Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı kanunun 27. maddelerine dayanarak bu hükümlerin iptalleri istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I- OLAY :

Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi Askeri Savcılığının 30.3.1973 günlü, 1973/63 sayılı iddianamesine göre; 1967 yılında işçi olarak çalışmak üzere gittiği İsviçre'den yurda dönerken Sofya'da tanıştığı bir Bulgar kadını ile evlenip orada ticarete başlayan ve bir kaçakçılık nedeniyle Bulgar polisinin eline düşen sanığın Türk Askeri Birlik ve tesisleri hakkında bildiklerini kendilerine nakletmesi ve bu konularda Türkiye'den bilgi ve belge toplayıp getirmesi tekliflerini kabul etmek ve bu amaçla 1972 yılında Türkiye'ye gelip Askeri casusluk maksadıyla bir takım faaliyetlerde bulunmak suretiyle milli müdafaaya hiyanet suçunu işlediği belirtilerek, Askeri Ceza Kanununun 56/A, D maddesi delâlettiyle Türk Ceza Kanununun 133/1, 136/3, 73, 173, 31 ve 33 ncü maddelerine göre cezalandırılması istenmiş; Genel Kurmay Askeri Mahkemesinde yargılanması sonunda 27.12.1973 de bu maddelerden Askeri Ceza Kanununun 56. maddesi delâlettiyle Türk Ceza Kanununun 133/1 nci maddesine göre hakkında hükümlülük kararı verilmiş; sanık vekilince temyiz edilen bu hüküm Askeri Yargıtay 1. Dairesinin 15.7.1974 günlü, 1974/50-648 sayılı ilâmiyle görev yönünden bozulmuş ve hüküm Mahkemesince bozmaya uyularak verilen 6.8.1974 günlü görevsiz kararı ile İstanbul-Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesine gönderilen dosya üzerine bu Mahkemede başlıyan yargılamanın 4.Kasım.1974 günlü oturumunda C.Savcısı 1803 sayılı Af yarasının Mahkemenin sanık hakkında uygulanması gereken 2. ve 1. maddelerinin (A) bendlerinin biçim yönünden Anayasanın 92. maddesine aykırı düştüğünü kendi başına öne sürmüştü; sanık vekili de bu düşünceye karşı bir itirazı olmadığını bildirmiştir. C. Savcısının iddiasını ciddi gören Mahkeme, söz konusu af kanunun 2. ve 1. maddelerinin (A) bendlerinin biçim yönünden iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına 4 Kasım 1974 gününde karar verilmiştir.

II-İTİRAZIN GEREKÇESİ ÖZETİ :

Sanık hakkında Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrası gereğince açılmış bulunan davada, sübutu halinde suçun niteliğine ve işlenme gününe göre, sonradan yayımlanan 1803 sayılı af yarasının 2. maddesinin (A) bendinin uygulanması gerektiği Anayasa Mahkemesinin, söz konusu bu konunun 5. maddesinin (A) bendinin biçim yönünden iptaline

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

ilişkin 2.7.1974 günlü, 19/31 sayılı kararında belirtildiği üzere, kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde müzakeresi sırasında, Millet Meclisinde kabul edilen maddelerin Cumhuriyet Senatosunda değişikliğe uğratılması sebebiyle, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına göre her iki meclisin ve karma komisyonunun metinlerinin Millet Meclisinde bütün olarak oylanması gerekirken dördüncü bir metnin meydana getirilmesi ve Millet Meclisinin üç metinden birini kabul etmek durumunda olmasına rağmen sadece Karma Komisyonu metninin oylanması ile yetinilmesi ve öteki iki metnin oylanmasına devam edilmemesi suretleri ile Af Kanununun 5. maddesinin (A) bendini biçim yönünden Anayasaya aykırı hale getirmiş olduğu anlaşıldığı gibi, Anayasaya bu aykırılık durumunun kanunun 2. maddesinin itiraz olunan (A) bendi için de söz konusu bulunduğu, öte yandan af kanununun bir temel maddesi niteliğindeki 1. maddesinin (A) bendinin de davada uygulanması gereği doğabileceği cihetle, bunun da biçim yönünden Anayasaya aykırı olduğunda kuşku bulunmadığı beyan olunmuş; durumun Anayasa Mahkemesinde incelenmesi ve 1803 sayılı Af yasasının 2. maddesinin (A) ve 1. maddesinin yine (A) bendlerinin biçim yönünden iptal edilmeleri istenmiştir.

III-YASA METİNLERİ :

1- İtiraz konusu yasa metinleri:

a) 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendi şöyledir: “A) Türk Ceza Kanununun 127.,128.,129.,131.,132.,133. ncü maddelerinde 135. nci maddesinin ikinci bendine, 136., 137.,138.,139 ncu maddelerinde, 146.ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, 148. nci maddesinde, 149. ncu maddesinin üçüncü fıkrasında, 150,152,156,157,168,171,172 ve 384.ncü maddeleri ile Askeri Ceza Kanununun 55,56 ve 59.ncu maddelerinde yazılı suçlardan dolayı 5 yıl ve daha az bir süre ile mahkum olanların cezaları, fer’i ve mütemmim cezaları ile ceza mahkumiyetlerinin sonuçlarını da kapsamak üzere affedilmiştir.

Yukarıda yazılı suçlardan dolayı beş yıldan fazla süre ile mahkum edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir.”

b) 15.5.1974 günlü 1803 sayılı Af Kanununun 1. maddesinin (A) bendi şöyledir:

“A) Kanunların suçu tespit eden asıl maddesinde, üst sınırı (12) yılı geçmiyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut yalnız veya birlikte olarak para cezası ile cezalandırıldığı veya müsadereyi yahut bir meslek veya sanat’ın yapılmamasını veyahut bu cezalardan birini veya bir kaçını gerektiren fiiller hakkında takibat yapılmaz.”

2-İlgili yasa metinleri :

a) 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 7331 sayılı kanunla değişik 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (A) ve (D) bendleri şöyledir.”

“A) Türk Ceza Kanununun 133. maddesinde ve 136. maddesinin siyasi ve askeri casusluğa dair 3. fıkrasında yazılı cürümleri işleyenlere Türk Ceza Kanununa göre ceza verilir. Bu cürümleri seferberlikte veyahut Türkiye Cumhuriyetini tehdit eden yakın bir harp tehlikesi mevcut olduğunu gösteren fevkalade zamanlarda işleyenler veya işlemeye teşebbüs edenler, 136. maddenin son fıkrasında suçlunun taksirine müstenit olarak yazılı olan haller hariç olmak üzere ölüm cezası ile cezalandırılır.

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

“D) A ve B bendlerinde yazılı hiyanet cürümlerini işlemeyi bir kimseden talep veya bu cürümleri işlemek için hizmetin arz veyahut böyle bir talebi veya arzı kabul edenler hakkında da, bu bendlerde yazılı cezalar aynen verilir. Eğer böyle bir talep veya arz veya kabul yazılı şekilde vukubulmuşsa, bu yazının fail tarafından mücerret gönderilmiş olmasıyla cürüm tamam olur.”

b) 1 Mart 1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrası da şöyledir:

“Devletin emniyeti veya dahili veya beynelmilel siyasi menfaatleri icabından olarak gizli kalması lazım gelen malumatı siyasi veya askeri casusluk maksadiyla istihsal eden kimse 15 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.”

3-Dayanılan Anayasa kuralları :

İstanbul-Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1803 sayılı Af Yasasının 2. ve 1. maddelerinin (A) bendlerinin itiraz yolu ile biçim yönünden iptali isteğine dayanak yaptığı Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası ise şöyledir:

“Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 28.11.1974 gününde Kâni Vrana, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Adil Esmer, Nihat O.Akçakayalıoğlu ve Ahmet H.Boyacıoğlu'nun katılmaları ile yaptığı ilk inceleme toplantısında, aşağıdaki konular üzerinde durulmasını uygun görmüştür.

1- Anayasaya aykırılık itirazında bulunan Mahkemenin bu konudaki yetkisi ve esasa ilişkin incelemenin sınırlandırılması sorunları:

Anayasanın değişik 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca bir mahkemenin Anayasaya uygunluk denetimi amacıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için özellikle iki koşulun oluşması gereklidir. Bunlardan birincisi, mahkemenin elinde usulünce açılmış, kendi görevine giren ve bakmakta olduğu bir davanın var olması ikincisi de, Anayasaya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralının o davada uygulanması zorunluluğunun bulunmasıdır.

Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesinin elindeki dava, yukarıda olay bölümünde belirtildiği gibi, Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Savcılığının 30.3.1973 günlü iddianamesi ile bu Başkanlık Mahkemesinde açılmış ve 6.8.1974 günlü görevsizlik kararı ile Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesine gönderilmiş olup, 26.6.1973 günlü, 1773 sayılı Devlet Güvenlik

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun gereğince bu Mahkemenin görevine girmektedir. Bu itibarla Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesinin elindeki davanın usulünce açılmış, kendi görevine giren ve bakmakta bulunduğu bir dava olduğunda kuşku yoktur.

Bu davada, 1803 sayılı Af Yasasının itiraz edilen kurallarının uygulanması zorunluğu konusuna gelince; sanığın yargılanması sonunda üzerine atılan suçun sübuta varması halinde Mahkemece uygulanacak kanun kurallarından birisi de suçun niteliği ve işlenme günü bakımlarından 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin (A) bendidir. Çünkü, sanığın suçuna uyan ceza yasaları maddeleri bu Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendinde yazılıdır. Mahkemenin itiraz yoluyla Af Yasasının 2. maddesinin (A) bendinin iptalini istemesi Anayasanın değişik 151. ve 44 sayılı yasanın 27. maddelerine uygun düşmekte ise de; Mahkemenin “1803 sayılı af yasanın 1. maddesinin (A) bendi bir temel madde niteliğindedir. 2. maddesinin (A) bendinin biçim yönünden iptali halinde sanığın durumunun 1. maddesinin (A) bendine göre düşünülmesi gerekecektir. Af tasarısının kanunlaşmasında bir kısım maddeler için geçerli olan biçim eksikliği 1. maddesinin (A) bendi için de geçerlidir.” gerekçesini ve Af Kanununun 1. maddesinin (A) bendi hakkındaki istemini incelemeye olanak bulunmamaktadır. Çünkü; yukarıda işaret edilen yasa hükümlerine göre bir mahkeme ancak, görmekte olduğu davada uygulama durumunda bulunduğu bir kuralın iptali için itiraz yoluna başvurabilir. Bunun dışında, baktığı bir davada itiraz ettiği bir kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi sonucunda uygulama olasılığı doğabilecek bir başka yasa kuralı için de iptal isteğinde bulunamaz. Bu nedenle, itirazın 1803 sayılı yasanın 1. maddesinin (A) bendine yönelen bölümünün, Mahkemenin bu konudaki yetkisizliği sebebiyle reddine karar verilmelidir.

Öte yandan; sanık hakkındaki kamu davası Askeri Ceza Kanununun 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (A) ve (D) bendlerine ve bu bendlerin göndermede bulunduğu Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrasına göre açılmıştır ve Mahkeme sanık hakkında ceza verirken, asıl olarak bu yasa hükümlerini uygulayacaktır. Halbuki Mahkemenin iptalini istediği 1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin (A) bendinde yukarıda yazılan yasa maddelerinden başka daha bir çok maddeler yer almaktadır. Mahkemenin görmekte olduğu davanın öteki maddelerle bir ilgisi bulunmamaktadır. O halde, Anayasanın değişik 151. ve 44 sayılı kanunun 27. maddeleri gereği olarak, itiraz yoluyla gelen bu işte esasın incelenmesi, Mahkememizin uygulama durumunda olduğu yasa hükümleriyle sınırlandırılmalıdır.

Nihat O.Akçakayalıoğlu Mahkemenin itirazının af yasanın 2. maddesinin (A) bendinin tümünü kapsadığı, bu fıkra içinde bir ayırım ve sınırlandırma yapılamayacağı gerekçesiyle incelemenin sınırlandırılması kararına katılmamıştır.

2- Anayasa Mahkemesinin itirazı inceleme görevi ve yetkisi olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasanın Anayasaya uygunluk denetimine tabi olup olamayacağı sorunu üzerinde de tartışma yapılmış, Anayasa Mahkemesince bu denetimin yapılmasına Anayasa açısından olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, bu konuya ilişkin gerekçe daha önce Resmi Gazetenin 21 Ocak 1975 günlü, 15125 sayılı nüshasında yayımlanmış olan, Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas:1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında gerektiği ölçüde açıklanmış olduğundan burada tekrarlanmamıştır.

Bu görüşe Şahap Arıç ve Halit ZARBUN katılmamışlardır.

Yukarıda (1) ve (2) sayılı fıkralarda belirtilen konuların incelenmesi sonucunda:

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

a) Dosyanın eksiki bulunmadığına,

b) 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 1. maddesinin (A) bendine ilişkin itirazın, elindeki davada uygulayacağı hüküm olmaması nedeniyle itiraz yoluna başvuran Mahkemenin yetkisizliği yönünden reddine,

c) 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (A) bendine ilişkin esas incelemenin 1 Mart 1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun değişik 133. maddesinin birinci fıkrası ve 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun değişik 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (D) bendi ile sınırlı olarak yapılmasına,

Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (A) bendinin bütünü ile esas incelemenin yapılması gerektiği yolundaki görüşü ile Şahap Arıç ve Halit ZARBUN'un 1803 sayılı kanunun Mahkememizce Anayasaya uygunluk denetimine tâbi tutulamayacağı yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile,

28.11.1974 gününde karar verilmiştir.

V-ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesi C.Savcılığının 13 Kasım 1974 günlü ve 1974/226 B.M. sayılı yazısıyla gönderilen Üsküdar Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığının 12 Kasım 1974 günlü, Esas.1974/17 sayılı yazısı ve ekleri; özellikle iddianame, duruşma tutanağı ve gerekçeli karar; iptali istenen yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları, öteki belgeler ve metinler okunup incelendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

1- İtiraz konusu kuralın biçim yönünden Anayasaya aykırılığı sorunu:

İtiraz yoluyla iptal isteğinde bulunan Üsküdar Güvenlik Mahkemesi 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Yasasının 5. maddesinin (A) bendinin iptaline ilişkin olup 12.7.1974 günlü, 14943 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış bulunan Anayasa Mahkemesinin 2.7.1974 günlü, Esas: 1974/19, Karar: 1974/31 sayılı kararını da gözönüne alarak, bu yasanın Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında 2. maddesinin oylanmasının Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükümlerine uygun biçimde yapılmadığı ve böylece maddenin Anayasaya aykırı olarak kanunlaştığı sonucuna varmış ve maddenin (A) bendinin iptali isteminde bulunmuştur.

Ancak; 2. maddeye ilişkin Millet Meclisi metninin Cumhuriyet Senatosunca değiştirilmesi ve bu değişikliğin Millet Meclisince benimsenmemesiyle Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına göre kurulan Karma Komisyonunda ve sonra Millet Meclisinde oylanma ve yeter sayı bakımlarından af kanununun 5. maddesiyle 2. maddesinin kanunlaşmaları kısmen değişik biçimde oluşmuş bulunduğundan Mahkemenin, yukarıda II. bölümde açıklanan gerekçesi gerçekte tam bir uygunluk göstermemektedir.

Gerçekten; Anayasaya uygunluğu önce biçim yönünden incelenmesi gereken 15.5.1974 gün ve 1803 sayılı af yasası teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi ve kanunlaşması biçimi, Millet Meclisi tutanak dergisine göre dönen 4., cilt 3, toplantı 1, 14 Mayıs 1974 günlü, 74. birleşim, sayfa 560-562) özetle şöyle geçmiştir:

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

Millet Meclisince kabul edilen 2. madde metni Cumhuriyet Senatosunda değiştirilince Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmü gereği olarak bu değişik metin tekrar Millet Meclisine gelmiş ve Meclisçe benimsenmemiş, bunun üzerine, kurulan karma komisyonda 2. madde için üçüncü bir metin hazırlanmış, her üç metin Millet Meclisinde sıra ile oya sunulmuş, Karma Komisyon ve Cumhuriyet Senatosu metinleri gerekli oyu alamamış, Millet Meclisi metni ise 199 ret oyuna karşı 233 kabul oyu ile kanunlaşmıştır. Oylamada oy sayısı itibariyle Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına bir aykırılık yoksa da, Anayasanın söz konusu bu hükmüne göre Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve karma komisyon metinlerinin olduğu gibi oya sunulması ve olduğu gibi kabul veya ret olunması gerekir.

Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında geçen “metin” ve “olduğu gibi” deyimlerinden ne anlaşılmalı gerektiği, değişiklik metinlerinin olduğu gibi değil de, madde madde oylamasındaki anayasal sakıncalar, bu biçimde oylamanın neden maddenin iptalini gerektirdiği konuları, 1803 sayılı Af Kanununun doğrudan iptal davasına konu yapılan 5. maddesinin (A) bendinin Anayasa Mahkemesince iptaline ilişkin olup 12.7.1974 günlü, 14943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2.7.1974 günlü, Esas: 1974/19, Karar: 1974/31 sayılı ve yine itiraz üzerine verilip Resmi Gazetenin 21 Ocak 1975 günlü, 15125 sayılı nüshasında yayımlanan 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar:1974/50 sayılı kararlarında ayrıntılı biçimde açıklanmış olduğu için burada tekrarına gerek görülmemiştir.

Bu açıklamalara göre 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun Af Yasasına ilişkin olarak Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosu arasında uyuşmazlık konusu olan maddeler meyanında bulunan 2. maddenin Millet Meclisinde ayrı ayrı oylanmış olması onu Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükümlerine aykırı kılar ve itiraz olunan (A) bendinin iptalini gerektirir.

Ancak; 28.11.1974 günlü sınırlama kararı uyarınca (A) bendinin yalnız Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulama durumunda olduğu Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrası ile Askeri Ceza Kanununun 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (D) bendi hükümleri yönünden iptaline karar verilmelidir.

Nihat O.Akçakayalıoğlu bu gerekçeye ve İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi bu görüşe katılmamışlardır.

2- İtiraz konusu kanun kuralının esas yönünden Anayasaya aykırılığı sorunu:

İtiraz konusu kuralın biçim yönünden Anayasaya aykırılığı saptanmış ve bu nedenle iptali öngörülmüş olduğundan, esas yönünden Anayasaya aykırılık sorunu üzerinde durulmaya yer kalmamıştır.

3- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasına göre Anayasa Mahkemesince Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptal edilen kuralları, gerekçeli kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği gün ayrıca kararlaştırılabilir. Bu gün kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

22.4.1962 günlü, 44 sayılı kanunun 50. maddesinin Dördüncü fıkrasında da Anayasa Mahkemesinin, iptal dolayısıyla oluşacak boşluğu kamu düzenini tehdit edici nitelikte görürse, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştıracağı ve bu boşluğun doldurulması için Yasama Meclisleri başkanlıklarına ve Başbakanlığa durumu duyuracağı yazılıdır.

Yukarıda belirlendiği üzere, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (A) bendinin Anayasaya biçim yönünden aykırılığı nedeniyle ve Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrası ve Askeri Ceza Kanununun 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (D) bendi hükümleri yönünden iptali öngörülmüştür. İptal, Yasa kuralının Anayasaya uygun biçimde oluşmamış bulunduğu yolunda Anayasa Mahkemesince saptanan duruma ve varılan sonuca dayanmaktadır.

1803 sayılı Af Kanununun affettiği suç ve cezaların niteliği ve niceliği ile beliren kapsamı karşısında iptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğu oluşturacağından da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve uygulanması, Anayasaca, Anayasa Mahkemesinin işi değerlendirilip gerekli görmesine bırakılmış bulunan salt yetkinin kullanılmasına ve iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER ve Nihat O.AKÇAKAYALIĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ : 1- 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (A) bendindeki kuralın Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 133. maddesinin birinci fıkrası ve Askeri Ceza Kanununun 56. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (D) bendi ile sınırlı olarak iptaline, Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun kendisine özgü gerekçesi ile ve İhsan ECEMİŞ, Halit ZARBUN, Ahmet KOÇAK ve Ahmet SALİH ÇEBİ'nin karşılarıyla ve oyçokluğu ile,

2- İtiraz konusu yasa kuralı biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre ayrıca esasa yönünden aykırılık konusu üzerinde durulmasına yer olmadığına oybirliğiyle;

3- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına, Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER ve Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun karşılarıyla ve oyçokluğu ile;

7.1.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	İhsan ECEMİŞ

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

Üye

Ahmet AKAR

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Ziya ÖNEL

Üye

Abdullah ÜNER

Üye

Ahmet KOÇAK

Üye

Lütfi ÖMERBAŞ

Karşıoy yazısı ektedir.

Üye

Hasan GÜRSEL

Üye

Ahmet Salih ÇEBİ

Üye

Şevket MÜFTÜGİL

Karşıoy yazısı eklidir

Üye

Adil ESMER

Üye

Nihat
O.AKÇAKAYALIOĞLU

Üye

Ahmet H.BOYACIOĞLU

Karşıoy yazısı ile

KARŞIOY YAZISI

12.7.1974 günlü ve 14943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 2.7.1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Üye

İhsan ECEMİŞ

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1975 günlü, 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla yayımlanan 1803 sayılı Af Kanununun 2 nci maddesinin (A) bendinin, Millet Meclisinde Anayasanın 92 nci maddesinin beşinci fıkrasına aykırı biçimde oylanmış olması nedeniyle Anayasa Mahkemesince, esası incelenmeksizin ve TCK.nun 133 ncü maddesinin birinci fıkrası ve Askeri Ceza Ka.nun 56. maddesinin birinci fıkrasının D bendile sınırlı olmak üzere iptaline karar verilmiştir. Bu itibarla Yasama Organının sözü edilen hükmü yeniden düzenlenmek yetkisi mevcuttur. Böylece olunca, Yasama Organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi için de Anayasa Mahkemesi kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından itibaren – Anayasanın 152 nci maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince – iptal hükmünün yürürlüğe girmesi hususunda yeterli bir sürenin tanınması gerekmektedir. Böyle bir süre tanınmadığı takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte iptal edilen kanun hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama Organının bu bend hükmünü yeniden düzenlenmesine zaman ve fırsat kalmayacaktır.

İptal hükmünün yürürlüğe girmesinde bir süre verilmek için her halde kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluk meydana gelmesine gerek yoktur. Anayasanın 152 nci maddesinde böyle bir şart aranmamış ve 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinde üçüncü fıkrasında da

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

Anayasanın bu hükmüne paralel olarak yine böyle bir şart konulmamış, Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği de yazılmış ve bundan ayrı olarak aynı maddenin dördüncü fıkrasında da (bir kanun veya içtüzüğün veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğun kamu düzenini tehdit edici mahiyette) görülmesi halinde ise iptal hükmünün yürürlüğe girdiği tarihte kararlaştırılacağı hükme bağlanmıştır.

Görülüyorki: Anayasanın ve 44 sayılı Kanununun bu hükümlerine nazaran iptal hükmünün yürürlüğe girmesi için süre saptanması hususunda her halde (Kamu düzenini tehdit edici bir boşluk) un meydana gelmesine gerek bulunmamaktadır. Sadece (gereken haller) de böyle bir süre verilebilecektir.

Olayda ise Anayasanın 152 nci maddesinde yazılı (gereken hal) kaydının bulunup bulunmadığı hususuna gelince:

Anayasanın 64 üncü maddesine göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Bu merci Affin kapsamını belli etmeğe de yetkilidir. Anayasa Mahkemesinin görüşü de bu merkezdedir. (Anayasa Mahkemesi Kararı: 9.6.1964 gün, E:1964/12, K:1964/47. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Cilt 2, S:176).

Kanun koyucu, Anayasanın verdiği bu yetkiye dayanarak sosyal yararları da gözönünde tutmak suretile 1803 sayılı Af Kanunu ile bir kısım suçları ve cezaların tamamen affederken bir kısım suçların cezalarının 12 yılını ve diğer bir kısım suçların cezalarının ise yalnız beş yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 133 ncü ve Askeri Ceza Kanununun 56 ncı maddelerinin yazılı casusluk ve Milli Müdafaaya Hiyanet suçlarının tamamen değil yalnız cezalarından beş yılının affedilmesini öngörmüştür.

İptal hükmünün yürürlüğe girmesi hususunda süre tanınmaması halinde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte Af Kanununun söz konusu kuralı yürürlükten kalkacak ve böylece bu gibi casusluk ve Milli Müdafaaya Hiyanet suçları dahi, kanun koyucunun takdiri ve idaresi dışında bu kanunun birinci ci maddesindeki geniş kapsamlı affa tâbi tutulmuş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenlerle, Anayasa'nın 152 nci maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihin yeterli bir süre ile saptanması gerekeceği kanısındayım. Süre verilmemesi kararına karşıyım.

Üye

Abdullah
ÜNER

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1974/34-50 sayılı Mahkememiz kararına ilişkin karşıoy yazısının 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararının aynı konuyla ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazısının 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet Salih
ÇEBİ

KARŞIOY YAZISI

Resmi Gazete'nin 14943 sayısında yer alan Mahkememiz 2.7.1974 gün ve 19/31 sayılı Kararına bağlı karşı oy yazımda T.C.Anayasası'nın 92. madde 5. fıkrâ hükmünün işletiliş koşul ve biçimi hakkında açıkladığım kişisel görüşlerim ve yine Resmi Gazete'nin 15125 sayılı nüshasında yayımlanmış 28.11.1974 günlü 34/50 sayılı Mahkememiz kararına ekli karşı oy yazımda da 1803 sayılı K.un 2. maddesi (A) bendi için dahi geçerli olmak üzere (B) bendinin taşıdığı ayrıcalık kuralının niteliği ve bu bent muhtevâsından bir bölüm için verilmiş iptâl hükmünün yürürlüğünün ileri bir tarihe bırakılmasını gerektiren hâl varlığı hususlarında belirttiğim düşüncelerim ile,

7.1.1975 gün ve 49/2 sayılı kararın iptâle varan sonucuna katılmakta, iptâl hükmünün yürürlüğünün geri bırakılmayışına karşı bulunmaktayım.

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU

Esas Sayısı : 1974/49
Karar Sayısı : 1975/2